

Onderwerp Informatie over metingen luchtwaliteit ARZ

Steller De Boer/Engels

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 86 74 Bijlage(n) - Ons kenmerk 5215008

Datum Uw brief van Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

Op 25 juni 2014 heeft uw raad een motie aangenomen over ‘Luchtkwaliteit Aanpak Ring Zuid’. Naar aanleiding hiervan hebben wij uw raad toegezegd om te verkennen of luchtkwaliteitsmeetpunten bij de open gedeelten van de verdiepte ligging haalbaar zijn. Met deze brief informeren wij uw raad over de uitkomsten van deze verkenning, die wij samen met de provincie Groningen hebben uitgevoerd.

Samenvatting

Buurtbewoners en anderen dringen al lange tijd aan op het inrichten van meetpunten luchtkwaliteit langs de Zuidelijke Ringweg. Tot nu toe is uitsluitend gebruik gemaakt van modelberekeningen. Omdat deze een betrouwbaar beeld geven van de luchtkwaliteit, is er niet direct een reden om ook luchtkwaliteitsmetingen uit te voeren. Toch kunnen metingen een belangrijke meerwaarde hebben omdat deze transparanter zijn dan modelberekeningen. Daarom willen de gemeente én provincie Groningen luchtkwaliteitsmetingen laten uitvoeren langs de nieuwe Zuidelijke Ringweg waar ook buurtbewoners aan mee kunnen doen. De metingen zullen primair gericht zijn op de open gedeelten van de verdiepte ligging.. Om deelname van buurtbewoners makkelijker te maken, zal het meetprogramma een half jaar duren. De metingen zullen plaatsvinden in de periode 2021/2022 zodat de stad de meetresultaten kan gebruiken bij de beoordeling van de wettelijk voorgeschreven opleveringstoets van het Rijk.

1. Achtergrond: luchtkwaliteit in Groningen is relatief goed

Naar aanleiding van de motie ‘Luchtkwaliteit Aanpak Ring Zuid’ hebben wij de toezegging gedaan om te verkennen of meetpunten bij de open gedeelten van de verdiepte ligging haalbaar zijn. Alvorens hier op in te gaan, lijkt het ons goed om eerst een feitelijk beeld te schetsen van de luchtkwaliteit in onze stad.

Hierover het volgende.

In Groningen wordt (ruimschoots) voldaan aan de wettelijke normen, i.c. Europese grenswaarden voor luchtkwaliteit. Maar deze maken niet het verschil tussen gezond en ongezond: ook bij concentraties onder de norm kunnen gezondheidseffecten optreden. Daarom is het belangrijk om de luchtkwaliteit ook te beoordelen uit oogpunt van gezondheid, ofwel op basis van de gezondheidseffectscores (GES-scores) van de GGD-

Nederland. Daarom hebben wij voor het project ARZ in aanvulling op de MER ook een GES-onderzoek laten uitvoeren (zie het rapport ‘*Gezondheidseffectscreening Zuidelijke Ring Groningen*’, GGD Groningen, augustus 2013).

Wij hebben de GES-methode ook gebruikt in het ‘*Verslag luchtkwaliteit 2011 gemeente Groningen*’. De luchtkwaliteit in Groningen wordt voor het leeuwendeel bepaald door de achtergrondconcentraties (= de luchtverontreiniging die van elders komt aanwaaien). Langs drukke wegen in de stad komen iets hogere concentraties van luchtverontreiniging voor. Uit het Verslag luchtkwaliteit en de bijbehorende luchtkwaliteitskaart (die te vinden zijn op de site van de gemeente) blijkt, dat er volgens de beschikbare meet- en modelgegevens in Groningen géén situaties voorkomen waar de luchtkwaliteit uit oogpunt van gezondheid ‘onvoldoende’ is.

De situatie in Groningen steekt hiermee gunstig af ten opzichte van die in andere grote steden in het midden en westen van Nederland. De relatief goede luchtkwaliteit in Groningen is te danken aan de gunstige (noordelijke) ligging van Groningen én aan het jarenlang gevoerde RO- en verkeersbeleid in onze stad (stimuleren fiets en OV, goede doorstroming op de hoofdroutes, veel 30 km/uur zones en inzet schonere voertuigen). Wij zijn voornemens in 2017 een nieuw Verslag luchtkwaliteit op te stellen op basis van actuele verkeerscijfers en omgevingsfactoren. Ook hierbij zal de luchtkwaliteit (op basis van de twee permanente meetpunten luchtkwaliteit in de stad én modelberekeningen) weer worden beoordeeld uit oogpunt van gezondheid, ofwel de GES-scores.

2. Modelberekeningen en/of metingen?

De luchtkwaliteit in een toekomstige situatie (i.c. langs de nieuwe Zuidelijke Ringweg) kan alleen met modelberekeningen in kaart worden gebracht. In een bestaande situatie kan de luchtkwaliteit worden bepaald met modelberekeningen en/of met metingen. In de Amvb ‘*Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007*’ is gedetailleerd vastgelegd op welke wijze de concentraties van o.a. fijn stof en stikstofdioxide moeten worden bepaald. Kort gezegd komt het erop neer, dat hiervoor wettelijk goedgekeurde rekenmodellen moeten worden gebruikt. In principe mag hiervan worden afgeweken (bijv. met een ander model of met metingen) maar dan moet goed worden onderbouwd dat de betrouwbaarheid hiervan gelijkwaardig is aan die van de voorgeschreven modellen.

In den lande zijn al vaak meetresultaten vergeleken met modelberekeningen. Dit is ook gedaan voor de Europaweg in Groningen. Hier staat namelijk een meetpunt van het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit (LML) van het RIVM. In ons ‘*Verslag luchtkwaliteit 2011 gemeente Groningen*’ zijn de meetresultaten van dit LML-meetpunt vergeleken met de gangbare modelberekeningen voor deze locatie. Algemene conclusie is dat er grosso modo geen substantiële verschillen zitten tussen modelberekeningen en metingen. Dit is ook niet vreemd omdat de modellen in belangrijke mate zijn gebaseerd op de jaarlijkse meetgegevens uit het LML van het RIVM. Eén en ander betekent dat er wettelijk en inhoudelijk geen redenen zijn om luchtkwaliteitsmetingen uit te voeren.

3. Opleveringstoets Tracébesluit Aanpak Ring Zuid rond 2022

De Tracéwet bepaalt dat er één jaar na realisatie van het project een evaluatie en een opleveringstoets moeten worden uitgevoerd. In de evaluatie wordt beoordeeld of er in de milieueffectrapportage een juiste inschatting is gemaakt van de milieugevolgen. Als deze ernstiger zijn dan verwacht, dan kan dat aanleiding zijn om aanvullende maatregelen te overwegen. Met de opleveringstoets wordt gecontroleerd of aan de wettelijke normen wordt voldaan. Met deze toets ziet het Rijk toe op de milieuaspecten luchtkwaliteit, geluid en natuur. Hierbij zal de luchtkwaliteit langs de nieuwe ZRW worden vastgesteld met

behulp van modelberekeningen op basis van de feitelijke verkeersintensiteiten en omgevingsfactoren.

4. Metingen uitvoeren in 2021/2022 met burgerparticipatie

De evaluatie en opleveringstoets zullen worden gebaseerd op modelberekeningen. Zoals hiervoor is uitgelegd, kan hiermee wettelijk en inhoudelijk worden volstaan. Toch kunnen metingen een belangrijke meerwaarde hebben omdat deze transparanter zijn dan modelberekeningen. Daarom willen wij en de provincie naast en in aanvulling op de opleveringstoets van het Rijk ook luchtkwaliteitsmetingen laten uitvoeren langs de nieuwe Zuidelijke Ringweg waar ook buurtbewoners aan mee kunnen doen.

Om een betrouwbaar beeld te krijgen van de luchtkwaliteit is het niet noodzakelijk om permanente meetpunten te plaatsen langs de nieuwe Zuidelijke Ringweg. Ook een meetprogramma van bijvoorbeeld een half jaar is hiervoor ruim voldoende. Bovendien maakt zo'n tijdelijk meetprogramma het voor buurtbewoners makkelijker om hieraan actief mee te doen. De metingen zullen plaatsvinden in de periode 2021/2022 zodat de stad de meetresultaten kan gebruiken bij de beoordeling van de wettelijk voorgeschreven opleveringstoets van het Rijk in 2022.

Het ligt voor de hand om primair te gaan meten bij de open gedeelten van de verdiepte ligging. Ten eerste omdat hier relatief hoge concentraties van luchtverontreiniging worden verwacht (die overigens ruimschoots zullen voldoen aan de normen). Ten tweede omdat modelberekeningen bij 'tunnelmonden' relatief onzeker zijn. Met name op deze worst-case locaties kunnen luchtkwaliteitsmetingen dus een meerwaarde hebben ten opzichte van modelberekeningen.

Er zijn verschillende (relatief goedkope) meetmethoden beschikbaar waarmee burgers kunnen meedoen aan luchtkwaliteitsmetingen. Dit draagt bij aan de transparantie van het meetproces en in principe ook aan de betrouwbaarheid van de metingen (hoe meer meetresultaten, hoe beter). Eerder zijn in verschillende steden al tijdelijke meetprogramma's uitgevoerd waaraan bewoners hebben meegedaan door bijv. op het balkon met zgn. palmes-buisjes de concentraties van stikstofdioxide (NO₂) te meten. Let wel: deze stof geeft een relatief goede indicatie van de luchtverontreiniging langs drukke autowegen. Inmiddels kunnen burgers ook al met een opzetstukje (de iSPEX) en een app voor de iPhone zelf fijn stof metingen uitvoeren. Wellicht kan te zijner tijd ook gebruik worden gemaakt van ervaringen die in Eindhoven worden opgedaan met een innovatief meetnetwerk AiREAS gebaseerd op open data.

Omdat de metingen pas zullen plaatsvinden in de periode 2021/2022 is er nog ruim de tijd om een goede meetstrategie te ontwikkelen: welke stoffen, welke meettechniek, hoeveel meetpunten, op welke locaties, hoe lang meten e.d.. De meetstrategie zal worden voorbereid met een deskundig en onafhankelijk bureau én in nauw overleg met buurtbewoners. Hierbij zal ook worden bekeken hoe de meetresultaten zo transparant mogelijk kunnen worden gepresenteerd.

5. Tot slot

Bij het vaststellen van de luchtkwaliteit en het overwegen van maatregelen baseert het Rijk zich - conform de wetgeving - op modelberekeningen. De uitkomsten hiervan worden getoetst aan de luchtkwaliteitsnormen. Deze normen zijn tot stand gekomen op basis van een politieke afweging van verschillende belangen (haalbaarheid, kosten en effecten op de gezondheid). De normen zijn vastgelegd in de Wet milieubeheer en gebaseerd op de Europese richtlijn voor luchtkwaliteit.

Inhoudelijk en wettelijk kan worden volstaan met modelberekeningen. Maar uit oogpunt van transparantie willen gemeente en provincie in aanvulling op de gebruikelijke modelberekeningen tevens luchtkwaliteitsmetingen laten uitvoeren met burgerparticipatie. Wij zullen te zijner tijd met een uitgewerkt voorstel komen voor de invulling van het meetprogramma inclusief begroting en dekking. Gemeente en provincie zullen beide 50% van de kosten voor hun rekening nemen. Wij verwachten hiermee op een adequate manier uitvoering te geven aan onze toezegging aan uw raad.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
Peter den Oudsten

de secretaris,
Peter Teesink